

'De zaal en ik tegen de rest'

Geen tijd voor vakantie? Pak dan een avondje cabaret. Bij allebei neem je afstand van de dagelijkse werkelijkheid. Even vanuit een andere hoek kijken naar je wereld en jezelf. En vooruit: het mag leuk zijn. Aldus Pieter Derks, de huiscabaretier van 'De Wereld Draait Door'. „Ik sta daar omdat ik weet wat ik kwijt wil.”

Hij vertelt over zijn studentenjaren waarin hij met collega's bij een kwekerij in een kas werkte. Groen verzorgen, planten inpakken. Dag in, dag uit. Eentonige klussen. „Het pluspunt was dat ik de tijd had om over dingen na te denken.” Tegen vijven was het vaste prik dat één collega met een stevige duw de kasdeur dicht gooide met de kreet: „Zó, weer een dag naar de kloten!” Het leerde Pieter Derks dat hij werk wilde doen waar hij wél plezier in had. Cabaret dus.

„Goed cabaret drukt je met de neus op de feiten. Het ultieme doel is je publiek de waarheid te vertellen en ze tegelijk dubbel te laten liggen van het lachen. Als het werkt, is het zó confronterend dat de bezoeker tijdens de voorstelling bedenkt dat het anders moet met de wereld. Bij Theo Maassen ben ik wel eens de zaal uitgelopen met het idee dat we de politiek moesten afschaffen en dat alles anders moest.” En wat ben je daarna anders gaan doen? „Niets. Ik heb ook niet de illusie dat cabaret de wereld kan verbeteren. Maar ik vind het fijn om vraagtekens te zetten bij alles wat zogenaamd zo vanzelfsprekend is. Als ik mijn publiek op een andere manier naar de werkelijkheid kan laten kijken, is mijn doel al bereikt.” De waanzin van de wereld onder ogen zien zonder er wat aan te doen, lijkt half werk. „Maar meestal kunnen we niet anders”, relateert hij. „Met z'n allen zitten we gevangen in omstandigheden.” Derks weet het zelf als geen ander. Hoe hard hij op het podium ook van leer trekt tegen banken, zelf heeft hij ook een hypotheek. „Je kunt wel zeggen: ik boycot het sys-

teem en ik leen geen cent, maar dat zou betekenen dat ik mijn huis uit moet.” En hoe gretig hij ook een vuist maakt tegen het patroon van het huisje, boompje, beestje, zelf heeft de cabaretier ook een vriendin, een kat en trouwplannen. Hoe satirisch satire kan zijn? Hij trad laatst op bij een vergaderdag van bankiers. Voor een publiek van maatpakken bracht hij zijn gloedvolle conference over de geldwereld die verstrikt raakte in het spel van miljarden, cijfertjes en leningen over en weer. Na het applaus kon hij de bank een factuurtje sturen. Lachend: „En met dat geld los ik weer af bij de bank!”

Sukkeltje

We hebben het over de stille drijfveer van de cabaretier. Hoe Brigitte Kaandorp als kind naar het wapen van de humor greep om als kleinste van de klas tóch mee te tellen. Wat moet hij compenseren? „Ik werd op school gepest omdat ik een boekenwurm was. Slim, maar toch een sukkeltje. En zeker niet de kampioen van de gymzaal. Om te laten zien wat ik in mijn mars had, ging ik grappen maken. Niet om erbij te



Pieter in het kort

Pieter Derks (1984) groeide op in het Gelderse Beuningen. Na de middelbare school volgde hij de Koningstheaterakademie in Den Bosch. In 2005 won hij de publieksprijs van het Amsterdams Kleinkunst Festival. Daarna trok hij door het land met solo-voorstellingen met eigen teksten. Ook maakte hij gesproken columns voor BNN op de radio en voor 'De Wereld Draait Door' op tv. Vanaf september staat hij weer in de theaters met zijn vierde programma dat 'Van Nature' heet. Pieter woont met zijn vriendin en hun kat in Nijmegen.

horen, maar om te bewijzen dat ik bijzonder was. Ik denk dat het geldingsdrang is.” De lach van zijn klasgenoten spoorde hem aan om het cabaret als beroep te kiezen. Waarmee de appel ver van de familieboom valt want zijn vader werkt bijna dertig jaar bij een bank en

Hij vroeg Youp van 't Hek of hij met hem mee mocht, langs de theaters. Tussen de coulissen leerde hij van de meester hoe die de stappen van een voorleesavond naar een voorstelling zet. „Youp weet als geen ander hoe hij de juiste grap op het juiste moment moet maken.” Hij keek hoe Brigitte Kaandorp haar stuntelige trekjes en persoonlijke minileed op het toneel uitbouwde. „Mijn motoriek is ook niet optimaal. Bij cabaret kan dat handig zijn.” Bij Herman Finkers genoot hij eerst van de droge Finkers-redeneerstijl. Om daarna gegrepen te worden door de gevoelige onderlaag in de voorstelling over het ziekbed van de Tukker. „Wat hij daarin vertelde was net zo raak als zijn grappen, maar omdat het dieper ging, kwam het harder aan.”

Lach

Zijn eigen aanpak? Uren schrijven, schrappen en combineren. Waarbij hij zichzelf leerde niet van grap naar grap te werken, maar om zijn humor zo terloops mogelijk te brengen. „Ook al zit ik thuis uren aan een verhaal te boetseren en ook al heb ik over ieder woord nagedacht, op het toneel moet het lijken alsof de zinnen per ongeluk van mijn lippen rollen.” Lacht de zaal, weet Derks dat hij de juiste keuze heeft gemaakt. „De lach is een bevestiging, het bewijs dat het aankomt, wat ik zeg. De lach is ook een uitlaatklep. Het laat zien dat het publiek herkent wat ik vertel. Dat ze mijn frustratie, angst of woede delen.” Op zo'n moment ontstaat het Gouden Verbond, legt hij uit: „Dan is het de zaal en ik tegen de rest van de wereld. Dan stroomt het en neem je elkaar mee op de golven.”

„Ik vind het belangrijk dat de zaal een leuke avond heeft, maar ik wil mijn publiek ook een spiegel voorhouden. Daarom mag mijn voorstelling ook scherp en gevaarlijk zijn.” Ben je scherp en gevaarlijk? „Steeds meer. Maar op mijn eigen manier. Ik speel niet op de persoon, maar op de inhoud. Je hoort mij geen oordeel vellen en ik wil niet pedant de wijsneuzerige vinger opsteken. Niet veroordelen. Dat werkt niet. Ik verpak mijn verbazing liever in een vraag. Het stellen van de waarom-vraag, kan al heel confronterend zijn.” Praat hij over het PVV-enthousiasme over het burkaverbod, vraagt hij zich bijvoorbeeld hardop af wat daarvan het doel is. „Is het gewoon moslimpje pesten of verwacht je serieus dat Henk en Ingrid na zo'n maatregel opeens wél in gesprek gaan met zo'n vrouw die net haar burka heeft afgezet?” „Ik ben niet grof. Daardoor kan ik in kleine bijzinnen soms verder gaan dan anderen. De kunst is om je boodschap luchtig te verpakken en soms zelfs subtiel te verstoppen. Zo kan ik alles zeggen en kom ik er toch mee weg.”

Kaartje

Inmiddels maakte hij drie voorstellingen. Sinds hij de vaste columnist is bij 'De Wereld Draait Door', groeit de belangstelling voor zijn theaterwerk. Bekend maakt bemind. „Ik besef dat ik daarmee aan verwachtingen moet voldoen. Ik heb wat waar te maken.” Lastig? „Niet echt. Het is een voordeel dat mijn theatervoorstelling in het verlengde ligt van wat in ik 'De Wereld Draait Door' doe. Wie een kaartje koopt, komt niet omdat hij me op tv zo grappig met een glitterpak door een muur heeft zien lopen, maar omdat hij mijn verhaal wil horen.” Het was zijn regisseur Jessica Borst die het waagde het om de cabaretier de lastigste vraag te stellen. Die ene. Waarom hij zo nodig dat toneel op wil. Uiteindelijk wist hij het. „Ik sta er niet meer uit geldingsdrang of applauszucht, maar omdat ik nu weet wát ik kwijt wil en hoe ik dat als cabaret moet verpakken.”

Pieter Derks speelt zijn voorstelling 'Van Nature' het komende seizoen overal in het land. www.pieterderks.nl